Lietas Nr. A420216314
Lietas arhīva Nr. A42-02163-14/23

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 16.decembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Rudīte Migla,

piedaloties pieteicējai /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei Dacei Īvānei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par pienākuma uzlikšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai izdot labvēlīgu administratīvo aktu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA vai atbildētāja) Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2013.gada 9.decembra lēmumu Nr.13/2691890 (turpmāk – Sākotnējais lēmums) /pers. A/ (turpmāk arī – pieteicēja) atteikts piešķirt vecuma pensiju uz atvieglotiem noteikumiem.

Nepiekrītot Sākotnējam lēmumam, pieteicēja to apstrīdēja.

Ar VSAA direktores 2014.gada 31.janvāra lēmumu Nr.11-6/809 (turpmāk arī – Lēmums) Sākotnējais lēmums atstāts negrozīts, jo persona ir aprūpējusi mazāk nekā astoņus gadus bērnu, kurš līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai normatīvajos aktos noteiktā kārtībā vismaz astoņus gadus ir atzīts par bērnu ar invaliditāti, un pieteicējas apdrošināšanas stāžs ir mazāks par 25 gadiem, kas nepieciešams, lai rastos tiesības uz vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā, norādot, ka Lēmumā nepareizi norādīti viņas dzimšanas dati, kā arī pieteicēja konsultējusies Labklājības ministrijā, kur viņai sniegta informācija, ka nepieciešamais darba stāžs ir 20 gadi. Pieteicēja /pers. F/ adoptējusi 1990.gada 25.martā, nezinot par bērna slimību. /pers. F/ mācījies sanatorijas skolā, pēc tam mācības organizētas mājās, pieteicēja nekādus pabalstus vai atvieglojumus nav saņēmusi. /pers. F/ invaliditāte ir jau no bērnības, no dzimšanas un uz visu mūžu.

[3] Tiesā saņemti VSAA paskaidrojumi, kuros atbildētāja pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" 11.panta ceturtajai daļai, lai personai rastos tiesības uz vecuma pensiju saskaņā ar minētā likuma normu kā bērna invalīda vecākam, jāizpildās vairākiem nosacījumiem, t.i., personai jābūt sasniegušai 57 gadu vecumu, apdrošināšanas stāžam jābūt lielākam par 25 gadiem, un personai ne mazāk nekā astoņus gadus bija jāaprūpē bērns, kurš līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai normatīvajos aktos un noteiktā kārtībā vismaz astoņus gadus ir bijis atzīts par bērnu ar invaliditāti.

[3.2] Pieteicēja pensijas pieprasīšanas brīdī bija sasniegusi 57 gadu vecumu, un viņai noteiktais apdrošināšanas stāžs Lēmuma pieņemšanas brīdī bija 23 gadi 11 mēneši un 27 dienas. Līdz ar to pieteicējai nav nepieciešamā apdrošināšanas stāža, kas noteikts likuma „Par valsts pensijām" 11.panta ceturtajā daļā.

[3.3] 2000.gada 31.oktobra medicīniskais atzinums bērnam invalīdam Nr.31/2000 apstiprina, ka pieteicējas dēls /pers. F/ (dzimis 1989.gada 12.novembrī) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā par invalīdu atzīts no 2000.gada 31.oktobra, t.i., 10 gadu un 11 mēnešu vecumā, līdz ar to nav izpildījies likuma normā noteiktais, ka pieteicēja laika periodā, līdz bērns sasniedza 18 gadu vecumu, ne mazāk kā astoņus gadus ir aprūpējusi bērnu, kurš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā vismaz astoņus gadus ir bijis atzīts par bērnu ar invaliditāti.

[3.4] Saskaņā ar normatīvajiem aktiem persona (arī bērns) invalīda statusu un attiecīgi tiesības uz sociālajām garantijām, kas noteiktas personām ar invaliditāti (pabalsts, piemaksa pie ģimenes valsts pabalsta, pensija u.c.), iegūst no dienas, kad personai noteikta invaliditāte, ko apliecina noteiktā kārtībā izsniegts dokuments. Līdz ar to, ja pieteicējas dēls pirms 10 gadu vecuma sasniegšanas saskaņā ar normatīvajiem aktiem varētu būt atzīstams par invalīdu, tas būtu uzskatāms par apliecinājumu tam, ka pieteicēja ne mazāk kā astoņus gadus līdz bērna 18 gadu vecuma sasniegšanai ir aprūpējusi bērnu invalīdu.

Likumdevējs ar 2013.gada 23.aprīļa grozījumiem Ministru kabineta 2010.gada 28.decembra noteikumos Nr.1209 „Noteikumi par prognozējamas invaliditātes, invaliditātes un darbspēju zaudējuma noteikšanas kritērijiem, termiņiem un kārtību" (turpmāk – Noteikumi Nr.1209) $12.^1$ punktu ir noteicis kārtību, kā izsniedzams atzinums par bērna veselības stāvokļa iespējamu atbilstību invaliditātei, ja ārstu konsultatīvā komisija vai ārstējošais ārsts līdz 2003.gada 31.deembrim bērnam līdz 16 gadu vecumam nebija noteicis invaliditāti un invaliditātes ekspertīze nepieciešama, lai noteiktu bērna veselības stāvokļa atbilstību invaliditātes noteikšanas kritērijiem saistībā ar valsts vecuma pensijas pieprasīšanu ar atvieglotiem noteikumiem par personām līdz 18 gadu vecumam ar invaliditāti aprūpi ne mazāk kā astoņus gadus. Likumdevējs Noteikumu Nr.1209 $12.^1$ 3.punktā norādījis, ka komisija sniedz atzinumu par personas līdz 18 gadu vecumam veselības stāvokļa atbilstību invaliditātes noteikšanas kritērijiem, kādi normatīvajos aktos bija paredzēti invaliditātes noteikšanai personas aprūpes laikā.

[3.5] Veselības un Darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (turpmāk arī –VDEĀVK) 2013.gada 23.oktobra atzinumā Nr.1-22/82 „Par /pers. F/veselības stāvokļa atbilstību invaliditātei līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai ne mazāk kā astoņus gadus" (turpmāk – Atzinums Nr.1-22/82) ārsts

eksperts, lemjot par /pers. F/ iespējamo invaliditāti līdz 18 gadu vecumam, ir izvērtējis /pers. F/ veselības stāvokli līdz 18 gadu vecumam un atbilstoši attiecīgajā laika periodā invaliditāti reglamentējošiem normatīvajiem aktiem ir sniedzis atzinumu, secinot, ka /pers. F/ veselības stāvoklis atbilda nosacījumiem invalīda statusa noteikšanai atbilstoši normatīvajiem aktiem no 2000.gada 6.septembra, t.i., 10 gadu un 9 mēnešu vecumā. Līdz ar to /pers. F/ līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai normatīvajos aktos noteiktā kārtībā varēja būt atzīts par invalīdu mazāk nekā astoņus gadus. Tādējādi nav izpildījies nosacījums, ka pieteicēja ne mazāk kā astoņus gadus ir aprūpējusi bērnu, kurš līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai normatīvos aktos noteiktā kārtībā vismaz astoņus gadus ir atzīts par bērnu ar invaliditāti.

[4] Tiesas sēdē pieteicēja pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētajiem argumentiem.
Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un paskaidrojumā norādīto.

Motīvu daļa

[5] Izvērtējusi lietas materiālus un uzklausījusi procesa dalībniekus, tiesa secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmo daļu tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši 65 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 20 gadiem.

Minētā likuma pārejas noteikumu 8.[1] punkts noteic, ka šā likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktais vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamais vecums – no 62 līdz 65 gadiem – pieaug pakāpeniski, un no 2014.gada 1.janvāra tas ir 62 gadi un trīs mēneši.

Savukārt lūguma piešķirt vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem iesniegšanas dienā – 2013.gada 22.novembrī – vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamais vecums bija noteikts 62 gadi.

Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" 11.panta ceturtajai daļai tiesības uz vecuma pensiju piecus gadus pirms šā panta pirmajā daļā noteiktā vecuma sasniegšanas, ja apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 25 gadiem, ir bērna vecākam vai aizbildnim, kurš laika periodā, līdz bērns sasniedzis 18 gadu vecumu, ne mazāk kā astoņus gadus ir aprūpējis piecus vai vairāk bērnus vai bērnu, kurš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā vismaz astoņus gadus ir bijis atzīts par bērnu ar invaliditāti.

Tātad, lai atzītu, ka personai ir tiesības uz vecuma pensiju, pamatojoties uz likuma „Par valsts vecuma pensijām" 11.panta ceturto daļu, ir jākonstatē, ka:

1) persona ir sasniegusi 57 gadu vecumu;
2) personai apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 25 gadiem;
3) persona, līdz bērns sasniedzis 18 gadu vecumu, ne mazāk kā astoņus gadus ir aprūpējusi bērnu, kurš normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā vismaz astoņus gadus ir bijis atzīts par bērnu ar invaliditāti.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja ir sasniegusi nepieciešamo vecumu pensijas ar atvieglotiem noteikumiem saņemšanai. Lietā ir strīds par nepieciešamo apdrošināšanas stāžu un vai pieteicējas dēls /pers. F/, dzimis 1989.gada 12.novembrī, ir bijis atzīts par invalīdu astoņus gadus līdz 18 gadu vecumam.

[7] Pēc VSAA pieprasījuma atzinumu par /pers. F/ veselības stāvokļa līdz 18 gadu vecumam atbilstību invaliditātes noteikšanas kritērijiem ir sniegusi VDEĀVK, norādot, ka /pers. F/ no 2000.gada 6.septembra (10 gadu vecumā) līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai bija konstatēta nepārtrauktas norises šizofrēnija ar izteiktu negatīvo simptomātiku, viņa veselības stāvoklis no 2000.gada 6.septembra līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai atbilda invaliditātes noteikšanas kritērijiem atbilstoši normatīvajiem aktiem invaliditātes noteikšanai personas aprūpes laikā *(lietas 19.lapa)*.

VSAA, ņemot vērā, ka /pers. F/ veselības stāvoklis atbilda nosacījumiem invalīda statusa noteikšanai atbilstoši normatīvajiem aktiem no 2000.gada 6.septembra, tas ir, 10 gadu un 9 mēnešu vecumā, konstatēja, ka /pers. F/ līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai normatīvajos aktos noteiktā kārtībā varēja būt atzīts par invalīdu mazāk nekā astoņus gadus, līdz ar to atteica piešķirt pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

Pieteicēja norāda, ka bērns ir bijis invalīds jau no bērnības un saslimšana konstatēta jau 1996.gadā.

Ņemot vērā, ka Atzinuma Nr.1-22/82 sniegšanas brīdī VDEĀVK ekspertes rīcībā nav bijuši /pers. F/ veselības stāvokli raksturojoši dokumenti no dzimšanas brīža, tiesa, veicot objektīvo izmeklēšanu, ieguva papildus /pers. F/ veselības stāvokli raksturojošus dokumentus un nosūtīja tos VDEĀVK atzinuma sniegšanai, vai /pers. F/ ir atzīstams par invalīdu arī līdz 2000.gada 6.septembrim *(lietas 64.lapa)*.

[8] VDEĀVK 2014.gada 21.novembra atzinumā Nr.1-22/151 secināts, ka /pers. F/ no piedzimšanas līdz 6 gadu vecumam bijusi noteikta slimības diagnoze „Perinatāla encefalopātija ar psihomotorās attīstības aizturi" un „Minimāla cerebrāla disfunkcija ar nakts enurēzi un uzvedības traucējumiem", bet viņam nav bijuši konstatēti "stabili kustību traucējumi (ekstremitāšu parēzes, stabilas ģeneralizētas hiperkinēzes, koordinācijas traucējumi), kas kombinējas ar izteiktiem valodas traucējumiem (afāzija, alālija, dizartrija) ar redzes, dzirdes traucējumiem, kas noved pie stabilas bērna sociālās dezadaptācijas".

/pers. F/ no 7 gadu vecuma bija konstatēta slimības diagnoze „Šizoidi traucējumi bērnībā", vēlāk – „Aspergera sindroms ar adaptācijas traucējumiem emocionālu labilitāti un uzmanības deficīta sindromu", bet viņam nebija konstatēti "Ieilguši psihotiskie stāvokļi (līdz 3 mēnešiem un ilgāk) ar izteiktu negatīvo simptomātiku" vai „Ieilguši psihotiskie stāvokļi (līdz 3 mēnešiem un ilgāk) ar izteiktu negatīvo simptomātiku".

2000. gada vasarā (10 gadu vecumā) /pers. F/ bija sākušies izteikti veselības un līdz ar to arī uzvedības traucējumi, tādēļ viņam bijusi nepieciešama izmeklēšana un ārstēšana stacionārā, kur ārstējies no 2000.gada 6.septembra, un viņam bijusi konstatēta jauna slimības diagnoze "Agri sākusies šizofrēnija, progredienta gaita, polimorfa simptomātika, uz personības defekta fona", un ar šo slimības diagnozi viņam 2000.gada 30.oktobrī bijis noteikts bērna invalīda statuss, kas turpināts līdz 16 gadu vecumam.

/pers. F/ veselības stāvolis līdz 2000.gada 6.septembrim neatbilda invaliditātes noteikšanas kritērijiem atbilstoši normatīvajiem aktiem invaliditātes noteikšanai personas aprūpes laikā *(lietas 68., 69.lapa)*.

[9] /pers. F/, dzimis 1989.gada 12.novembrī, par invalīdu atzīts 2000.gada 31.oktobrī *(lietas 17.lapa),* saskaņā ar Atzinumu Nr.1-22/82 atbilda invaliditātes noteikšanas kritērijiem atbilstoši normatīvajiem aktiem no 2000.gada 6.septembra.

2000.gada 6.septembrī /pers. F/ ir 10 gadu un 9 mēnešu vecs, tātad līdz 18 gadu sasniegšanai /pers. F/ ir aprūpēts 7 gadus un 3 mēnešus.

Tātad neizpildās nosacījums, ka pieteicēja ne mazāk kā astoņus gadus ir aprūpējusi dēlu, līdz viņš sasniedzis 18 gadu vecumu.

Attiecībā uz pieteicējas norādi, ka /pers. F/ ir bijis slims jau no dzimšanas, tiesa norāda, ka no Latvijas Republikas likumiem, kas regulējuši un regulē invaliditātes jautājumus no 1993.gada 1.janvāra (*1992.gada 29.septembra likums „Par invalīdu medicīnisko un sociālo aizsardzību" un to nomainošais 2010.gada 20.maija Invaliditātes likums*), izriet, ka persona ar invaliditāti (invalīds) ir persona, kurai likumā paredzētajā kārtībā ir

noteikta invaliditāte. Kritērijus, tostarp medicīniskās indikācijas invaliditātes noteikšanai, noteic tiesību normas. Pilnvarotajām ārstniecības personām likumā noteiktajā kārtībā minētie kritēriji ir jākonstatē un jāpieņem lēmums par invaliditātes noteikšanu. No tiesiskā regulējuma izriet, ka ne katra slimība, trauma vai iedzimts defekts ir pamats invaliditātes noteikšanai *(sk. arī Augstākās tiesas 2014.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-57/2014 5.punktu)*.

Tātad tikai no brīža, kad noteiktajā kārtībā ir konstatēti invaliditātes kritēriji, personu var atzīt par invalīdu.

[10] Attiecībā uz nepieciešamo darba stāžu likuma „Par valsts pensijām" 11.panta ceturtā daļa noteic: lai pretendētu uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem bērna vecāks, kurš laika periodā, līdz bērns sasniedzis 18 gadu vecumu, ne mazāk kā astoņus gadus ir aprūpējis bērnu invalīdu, apdrošināšanas stāžam jābūt ne mazākam par 25 gadiem.

Pieteicējas darba stāžs pensijas pieprasīšanas brīdī ir 23 gadi 11 mēneši un 27 dienas *(lietas 15.lapa)*.

Tiesas sēdē, pārbaudot ierakstus pieteicējas darba grāmatiņā *(lietas 20.-24.lapa)*, tiesa konstatēja, ka atbildētāja ir ņēmusi vērā visus darba periodus. Un pieteicējas dzimšanas dati ir pareizi, jo norādīts personas kods *(lietas 15.lapa)*.

[11] Ņemot vērā minēto, tiesa nekonstatē nosacījumus labvēlīga administratīvā akta izdošanai – vecuma pensijas piešķiršanai uz atvieglotiem noteikumiem kā bērna vecākam, kurš ir astoņus gadus aprūpējis bērnu invalīdu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251. un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai izdot labvēlīgu administratīvo aktu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese R.Migla